

**Inventarisatie van de binnengekomen reacties
naar aanleiding van het rapport van de Gebouwenadviescommissie
VAN DE ALGEMENE KERKENRAAD VAN DE PROTESTANTSE GEMEENTE ENSCHEDE**

Vooraf

Bij de wijkkerkenraden en de algemene kerkenraad zijn veel reacties binnengekomen, van instemmend tot afkeurend, van genuanceerd en gedetailleerd tot emotionele hartenkreten. Hieronder worden deze reacties allemaal weergegeven, met uitzondering van die welke betrekking hebben op specifieke uitvoeringsaangelegenheden, zoals de inrichting van de kerkzaal, de naamgeving van het nieuwe gebouw, het aanbrengen van rolstoeltoegankelijke toegangen enz. Het zijn stuk voor stuk belangrijke opmerkingen, die meegegeven worden aan een eventueel in te stellen werkgroep of commissie die zich gaat bezighouden met vormgeving en inrichting.

1. Apostel Thomas Kerk

Wijkkerkenraad:

algemene zorg:

tot nu toe weinig vertrouwen in nieuwe plan;
zie ook voorlopig advies september 2007: vier vierpunten;
nog geen feeling met de nieuwe visie bij gemeenteleden;
belangrijk om zich thuis te voelen in de kerk; bang dat geborgenheid verdwijnt.
vraag: wat wordt bedoeld met "een duidelijk hiaat tussen de stadia van ontwikkeling van de plannen?"

twijfel aan keus voor Vredeskerk.

positief:

gemeente wil actief meewerken aan intensieve samenwerking met het oog op éénwording, in bijzonder in belang van jeugd.

Proces moet in een rustiger tempo plaats vinden.

Meer aandacht voor communicatie met gemeente en ambtsdragers.

Financiële noodzaak nog onvoldoende onderbouwd.

Notitie Rob Huberts waar hij aandacht vraagt voor: (De toekomst van de PGE)

- communicatie tussen gemeente, wijkraad en AK als gebrekkig ervaren
- rol van de algemene kerkenraad niet duidelijk
- gemis aan planmatig handelen

Hans Schepers:

- meerdere vormen van vieren en andere activiteiten in één centraal kerkgebouw
- hoe nu vorm te geven aan invulling wijklocaties?
- waarom van twee preeklocaties naar één?
- behoefte aan meer inzichtelijke financiële onderbouwing
- hoe verschillende diensten realiseren in één gebouw?
- aandacht voor uitvoering vernieuwbouw
- betere onderbouwing van inzet mensen, gebouwen en middelen

Peter Hilverda vraagt zich af:

- weegt eenmalige verkoop op tegen kosten die je later weer moet maken om activiteiten te realiseren? (gezonde gemeentes samenvoegen, leidt dat niet tot zwakkere gemeentes?)
- vraagt aandacht voor gevoelens (pijn) van de bezoekers
- wat zou voordeel zijn van decentralisatie ten opzichte van centralisatie?

Mevrouw Reinds-Bruinink:

- iedere wijkgemeente een eigen kerk

B.G. Buddendorf:

- het is duidelijk dat er iets moet gebeuren
- voelt zich miskend, niet gehoord en niet serieus genomen;
- kan zich goed vinden in uitgangspunt: Geloven in Enschede;
- pleit voor opdelen van Enschede in vier wijken;

Mevrouw Bonsing-Berfelo:

- moeite met afstoten ATK zonder dat leden daarmee hebben ingestemd

Lutske:

- van 7 naar 1 vierpunt een te grote stap
- aanhouden bijgebouwen bestaande kerk zal opbrengst negatief beïnvloeden

Karst Hendriks:

- eens met aandachtspunten Peter Hilverda
- eerst van 7 naar 4 vierplaatsen en later van 4 naar 1 vierplaats, indien nodig

Eldo en Carola Reinds:

- spreken zich duidelijk uit voor één centrale vierplaats
- komen op voor generatie met opgroeiende jeugd, kleine kinderen, jongeren, welwillende 50-ers
- inspirerend om weer te kerken in een volle kerk
- nu pijn lijden, niet straks weer
- goed nadenken over al dan niet blijven gebruiken van de bijgebouwen (activiteiten en financiën)

Wim en Hermien Bos:

- voordeel van één gebouw voor het omgaan met elkaar
- minder 'vreemde' predikanten

2. Detakerk en Opstandingskerk

wijkkerkenraad:

- twee conclusies:
  1. ingrijpende beslissingen zijn noodzakelijk en daar is draagvlak voor;
  2. jongeren pleiten meer voor één gebouw, ouderen hebben zorg voor kerkverlating bij keuze voor één gebouw;dus nog geen eenduidige conclusie
- in de beide wijkgemeentes hebben veel leden voorkeur voor het handhaven van twee gebouwen.
- Er is behoefte aan een schets van de toekomstige PGE, die aantrekkelijk is voor jongeren en niet bedreigend voor ouderen;
- is zowel verantwoordelijkheid van AK, als van de wijkgemeenten;
- pleit voor overdracht beslissingsbevoegdheid van de wijkkerkenraden naar de AK op voorwaarde dat de andere wijkraden hetzelfde besluit tegelijkertijd nemen

Sander Venema:

- vraagt aandacht voor invulling van presentie in de wijken vanuit de centrale vierplaats;

dat stelt extra hoge eisen aan het gebouw; twijfelt of de Vredeskerk daartoe in staat is gezien monumentale status.

- locatie aan Singel lijkt ook niet optimaal
- pleit voor Detakerk
- niet alleen financiële argumenten een hoofdrol laten spelen

Uit de vele Reacties op kleine blaadjes (ze worden voor de uitvoering van een besluit in handen gesteld van een 'implementatiecommissie' en hier verder niet opgenomen, zie boven Vooraf):

- brede moeite met de keuze voor één gebouw: leegloop, teveel mensen voor 1 gebouw, 2 kerken geeft meer mogelijkheid voor 'kleur';
- kansen: betere herkenbaarheid van de kerk in de stad; uitstraling door de vele activiteiten door de week; nieuwe dynamiek; meer gelegenheid elkaar te ontmoeten; efficiënte inzet vrijwilligers.

Andries Hoogerwerf:

- Het plan voldoet niet aan de eisen die men aan een beleidsplan moet stellen: doeleinden zijn niet helder geformuleerd,
- dragen de middelen wel bij tot het bereiken van degewenste doeleinden?
- geen aandacht voor de ongewenst gevolgen;
- geen heldere visie op de taken van de kerk in de samenleving;
- vraagt aandacht voor de kerk als een naar buiten gerichte beweging in plaats van een gevestigd instituut.
- kritiek op de besluitvorming: gemeenteleden krijgen geen reële kans om mee te beslissen.
- pleit voor een open gemeenteberaad per wijk met daarnaast een referendum.

A.W. Wisselink:

- attendeert op de drie geplande wijkcentra in het zuidelijke deel van de stad;
- het voorstel is geen oplossing voor de kern van Lonneker;
- grenzen van de wijken koppelen aan het aantal gemeenteleden dat daar woont
- aandacht voor voldoende parkeerruimte
- eerst twee vierplaatsen, later eventueel naar één
- pijnlijk voor ex-gereformeerden als de Detakerk verdwijnt.

W.C. de Vries:

- jammer dat de informatie niet thuis bezorgd is
- mist onderbouwing voorstel
- mist risicoanalyse
- gebouw met 350 zitplaatsen te klein voor gemiddeld 700 kerkgangers;
- pleit voor keuze in de kerkgang
- invulling wijkaccomodaties?

W. van Norden:

- bezorgd over kaalslag bij teruggang naar 1 gebouw
- mist goede onderbouwing voor de voorstellen
- meer aandacht voor hogere kerkelijke bijdragen gemeenteleden

Wil Vijn:

- gemeente heeft zich uitgesproken voor twee gebouwen;
- financiële onderbouwing voor velerlei uitleg vatbaar; moeilijk op grond hiervan een verantwoorde keuze te maken.
- heeft bezwaren tegen de Vredeskerk;

- is bang dat wijkcentra verdwijnen en daarmee de presentie in de wijken;
- kerk moet dicht bij de mensen zijn.
- voorstel AK leidt tot:
een versnelde afbraak van de Protestantse gemeente Enschede , een verminderde presentie en tot gemeenteleden die zich niet serieus genomen voelen.

G.A. de Boer:

- mist cijfers om prognose te maken;
- één gebouw, Vredeskerk, te weinig; daarom ook Opstandingskerk nodig;
- pleit voor behoud Opstandingskerk

Jannie en Bert van Erven:

- niet eens met keuze voor één gebouw; in een stad van 155.000 inwoners mogen best minimaal twee kerken zijn;

Marjet Deuten:

- is één gebouw niet te weinig?
- mist concreet beeld hoe wijkaccomodaties levend te houden zijn
- mogelijk biedt een stappenplan rust en duidelijkheid
- behoefte aan duidelijkheid

Bert Groenink:

- pleit voor openhouden van twee gebouwen en drie preekplaatsen, nl ook de Grote Kerk
- Vredeskerk geschikt maken voor centrale vierplaats en daarnaast een tweede preekplaats openhouden
- opzet wijkaccomodaties voorlopig uitstellen

Bep en Jan ter Mors:

- één morgendienst per zondag is te weinig
- hoe één gemeente te worden als meerdere diensten in één gebouw gehouden worden?
- bang voor afval en leegloop bij één gebouw
- tempo aanpassen aan mogelijkheden gemeenteleden
- pleiten voor 2 gebouwen

Hanneke Siebert:

- vindt in het commissierapport geen onderbouwing voor de stelling dat één centraal kerkgebouw sneller leidt tot één (geloofs)gemeenschap en tot een gevoel van saamhorigheid, bij elkaar horen en gezelligheid;
- wijst daarom op de voordelen van twee gebouwen, cf bijeenkomsten met gemeenteleden;
- biedt één kerkgebouw met meerdere vieringen per zondag een reële mogelijkheid om 'elkaar te ontmoeten?'
- hoe is de gebouwencommissie tot haar 'omslag' gekomen?

3.Lonneker

wijkkerkenraad:

- een te rigide voorstel, dat geen recht doet aan de pluriformiteit van de PGE noch aan gemeentes die al of niet goed lopen
- er is veel verzet tegen en verdriet over het voorstel
- veel kerkgangers hebben bewust gekozen voor de kleinschaligheid van de kapel;
- kapel is op velerlei wijzen present in het dorp:

wekelijkse kerkdienst en vele doordeweekse activiteiten,
jongerensociëtië,
vrouwencontactgroep,
bazar,
bijbeltuin,
dorpsblad,
open monumentenweekend,
kunstroute,
verhuur aan Oud-Katholieke Kerk,
erkenning van de betekenis voor het dorp: droadnaegel, monument voor het dorp.

- willen de kapel graag voorlopig open houden, bv tot medio 2012;
- houden ontwikkelingen tav kerkgang scherp in de gaten.

Vrouwencontactgroep en vrijwilligers van de bijbeltuin onderstrepen de betekenis van de presentie in de Lonneker samenleving; reacties uit het gastenboek bevestigen deze betekenis.

Opmerkingen vanuit het gemeenteberaad van 15 maart onderstrepen het belang van het openhouden van de kapel voor de vele activiteiten die daar nu plaatsvinden.
Tevens wordt gewezen op de grote inzet om het gebouw optimaal in stand te houden.

B. Klinkhamer:

- afstoten van 6 vierplekken te radicaal
- unieke positie van Lonneker moet behouden blijven

Ds H.F. Venema:

- samenvoeging van kerken brengt meer ellende dan de scheuringen van weleer teweeg
- ouderen worden slachtoffer van kille sanering en koud management

4. Verrijzeniskerk

wijkkerkenraad:

- acht de voorstellen een goede uitwerking van de veranderingen die we een jaar geleden hebben ingezet; keuze voor één gebouw niet voor alle gemeenteleden duidelijk
- aandacht voor vervoer ouderen naar de Vredeskerk
- aandacht voor communiceren van de plannen en de ontwikkelingen aan de gemeenteleden
- kan de Vredeskerk per dienst plaats bieden aan alle kerkgangers?
- hoe besef van één gemeente bij meerdere diensten per zondag te creëren?
- zie de uitdaging om gebruik te maken van elkaars competenties
- vraagt zich af hoe de vitaliserende invulling van de wijkgebouwen vorm te geven

Ton Addink:

- wil nader inzicht in financiële onderbouwing

Sytze Tuininga:

- wil Lonneker openhouden
- naast centrale functie van Vredeskerk ook mogelijkheid voor kerkdiensten in Noord en Zuid
- wijst op goedkope manier om kerkdienst te houden, zoals nu in de Verrijzeniskerk

Ans Purmer-Jagt:

- wijst keuze voor Vredeskerk af
- zonde om pas gerestaureerde gebouwen af te stoten (kapitaalvernietiging)

5. College van Kerkrentmeesters

- helemaal akkoord met eindrapportage Adviescommissie

6. Overigen

Gerrit ter Welle, Glanerbrug :

- stelt voor elke wijkgemeente geheel zelfstandig te maken, zoals de kleine gemeenten rond Enschede

Geurt Oosterwegel:

- pleit voor vernieuwing van geloof, kerk en theologie, opgepakt door PKN
- als de wereld geen belangstelling meer heeft voor de kerk verliest de kerk haar bestaansgrond

J.A. Holsbrink:

- plan zeer weldoordacht
- geniaal om ruimschoots de tijd te krijgen er aan te wennen
- aandacht voor pastorale zorg in overgangstijd
- op hoogtijdagen naast de Vredeskerk ook de Grote Kerk benutten

Herman Keuken:

- door het voorstel komt kleinschaligheid ernstig in het gedrang
- pleit voor meer aandacht voor het pastoraat (zie ook ontwikkeling in Twekkelerveld)

Hans Telman:

- kerksluitingen gaan gepaard met veel emoties, maar er moet wel iets gebeuren
- wenst bestuurders erg veel wijsheid toe

Vragen en aandachtspunten die te bespreken zijn voorafgaand aan de bijeenkomsten Ak en wijkraden:

- er blijkt een sterke behoefte te zijn aan nadere financiële onderbouwing
- hoe is de commissie van twee op één gebouw gekomen?
- er is behoefte aan een duidelijk tijdspad per wijk
- hoe dragen we er zorg voor dat de mensen zich gehoord weten?
- hoe gaan we om met de productieve spanning tussen de formele regels/ procedures/kerkorde en de informele afspraken, die tot nu toe gemaakt zijn?
- welke plaatselijke documenten zijn er nu? huishoudelijk reglement AK, wijkraden enz.
- niemand noemt de positie van de Bethelkerk; die is wel van belang; de Bethelkerk maakt deel uit van de PGE
- van de Vredeskerk is nog geen reactie ontvangen
- ook van de OGH is nog geen reactie binnengekomen; het is echter bekend dat ten opzichte van de PGE de OGH een bijzondere positie inneemt, enerzijds doordat het een oecumenische gemeenschap is, anderzijds dat het een zelfstandige stichting is. Het is ook van belang nog eens te onderstrepen dat sinds jaar en dag vanuit de OGH een raadslid (de OGH kent geen ouderlingen en diakenen, maar raadsleden) deel uitmaakt van de algemene kerkenraad; hij/zij is daar volwaardig lid.